

Anmälan

Lennart Bratt

Tomas Hallingbäck & Lars-Erik Muhr, 1994: MOSSOR OCH LAVAR VID JÄTTURN. Länsstyrelsen Dalarna, Miljövårdsenheten 1994:3. Pris 40 kr (frakt tillkommer).

Till stor glädje för Dalarnas kryptogamintresserade har två av landets förnämsta kännare av mossor och lavar förlagt djupgående studier till Norrbärke socken, närmare bestämt till naturreservatet Jätturn. Sjön Jätturn och dess omgivning med stort inslag av urkalksten har länge varit känd som ett kärlväxteldorado, men ytterst litet har varit känt om platsens "lägre" flora.

Som så ofta när det gäller utforskandet av landskapets kryptogarnflora har Janolof Hermansson varit den pådrivande i detta fall. Flera av oss DABS:are minns väl den vackra majdag 1987 när Janolof hade lockat upp Tomas Hallingbäck till Jätturn och bjudit in till stor mosslektion. Här visade Tomas snart på områdets kvaliteter, själv minns jag särskilt de vackra fällarna av den storgrova **grov fjädermossa** *Neckera crispa*. Jag minns också dess motsats, den lilla oansenliga **platt trollmossa** *Cyrtomnium hymenophylloides* som endast är funnen ett fåtal gånger nedanför fjällkedjan och här gömde sig i de mörkaste skrymslena.

För att fortsätta med mossorna, så beskriver Tomas Hallingbäck i rapporten inte mindre än 269 arter, vilket är häpnadsväckande många och väl i klass med de artrikaste naturreservaten 'söderöver i landet. Jätturn visar sig dessutom hysa Dalarnas enda förekomster av 10 arter samt 12 rödlistade arter. Två fynd förtjänar ett särskilt omnämnande: dels **brun sköldmossa** *Buxbaumia aphylla* som växte på taket av en kolarkoja, samt den märkliga **huldremossan** *Cryptothallus mirabilis*. Den senare är en levermossa som saknar klorofyll och växer underjordiskt. Det vill med andra ord till att ha ögonen med sig för att hitta arten, lämpligen när den skickar upp sin sporkapsel. Fyndet var det 12:e i Sverige.

Lars-Erik Muhr har upprättat en artlista över lavarna som omfattar 324 arter. Hans specialområde är skorplavar av den sort som bildar gråa eller vita fläckar på trädstammar eller klippväggar. Med den sortens kunskap är det kanske inte så förvånande att nya arter för landskapet upptäcks, men att de visar sig vara så många som 40 tyder nog på att Jätturn är en extraordinär lavlokal. Antalet hotade arter är dock inte särskilt stort, endast tre stycken, alla asplevande.

Inventeringarna har bekostats av länsstyrelsen med syfte att ligga till grund för framtida skötsel av reservatet. Skriften kan med fördel införskaffas av den som är intresserad av landskapets moss- och lavflora och kan kanske även användas som en exkursionsguide.